

TEATRUL DE STAT DIN MALMÖ (SUEDIA)

De două ori Strindberg:

■ DANSUL MORȚII

Ne-a vizitat recent Teatrul de Stat din Malmö (Suedia), prezentându-ne trei spectacole: unul dramatic și două coregrafice. Pentru cei ce cunosc bine profilul acestei trupe, lucrul nu este de mirare: Malmö Stadsteater este, la ora actuală, cel mai mare teatru din Scandinavia, în cele cinci săli ale sale funcționând tot atâtea secții (teatru, operă, balet, musical, teatru pentru copii), servite de un mai puțin de patru sute de actori, balerini, cântăreți ș.a. Complexitatea fenomenului artistic produs aici, precum și faptul că unul dintre primii animatori ai trupcii a fost celebrul regizor Ingmar Bergman, firește că au sporit curiozitatea publicului nostru. Cu atât mai mult cu cât numele lui August Strindberg figura pe afișul ambelor seri: o dată, ca autor dramatic (*Dansul morții*); a doua oară, ca inspirator al unui balet (după *Domnișoara Iulia*). Dacă adăugăm, înșă, faptul că trupa suedeză a mai prezentat un balet (*Adam și Eva*), ar trebui spus că nu numele lui Strindberg a unit cele două agreabile seri, ci *ideea cuplului*, radiografiat în aproape toate ipostazele sale, necruțător, fără menajamente; și opțiunea repertorială a turneului mi s-a părut inspirată, deoarece atât cele două piese ale clasicului nordic, cât și legenda biblică sînt binecunoscute publicului nostru, facilitînd receptarea mesajului reprezentațiilor.

Spectacolul din prima seară a turneului a avut la bază piesa *Dansul morții* (sau, mai corect spus, *Dansurile morții* — titlul original; textul era îmbogățit cu pasaje mai puțin cunoscute, din perioada elaborării sale). Nu e o lucrare nouă, nu avem de-a face cu o prelucrare spectaculoasă — cum e, spre exemplu, cea a lui Dürrenmatt — ci asistăm la o discretă reorganizare a materialului dramatic. Excluzînd cele trei personaje episodice din prima parte a piesei, regizorul Jan Lewin s-a arătat preocupat mai mult de *ideea ciclului*, a continuării situației din prima parte, într-a doua, a refacerii triunghiului inițial Edgar-Alice-Kurt prin îmbătrînirea celui alt — Allan-Judith-Adolf. Într-adevăr, în spectacol, e mult mai conturată tema continuității calvarului conjugal, a imposibilității oricărei „optimizări” casnice, rătăcindu-se (de ambele părți) pînă și ipoteza formării unui cuplu adulterin. Perechile sînt legate numai prin ură (exprimată hiperrealist, aproape fizic), iar cortina cade de

cîteva ori, implacabil, ca o gblotină, acompaiată de un zgomot metalic sec, terifiant. Nu sînt ocolite, firește, momentele macabre, nici cele groțesti, cinice. Autorul mizansceni a știut să sublinieze obsesia — tipic strindbergiană — a infernului familial, iar scenograful Ladislav Vychodil l-a susținut inspirat, găsind nu numai aceea ingenioasă soluție a căderii cortinei, ci și o perfectă posibilitate de sugerare a atmosferei priu combinarea accesoriilor plastice.

Co-i drept, spectacolul mi s-a părut foarte lung, trenant, pe alocuri, împănăt cu două-trei „ieșiri” actoricești învechite, de teatru comentat; dar, în general, interpreții au parcurs cu bine istovitorul drum către esența dificilului text; (mă gîndesc mai ales la Gunnar Ohlund (un Edgar holoăviciois, înveninat, abrutizat), la Betty Tuvén (o fostă actriță — Alice — care simte nevoia să-și mai revia unele vechi numere) și la Birgitta Sanderberg (Judith, cea care involuează în mod uimitor, sub ochii noștri). Gîndindu-mă, în acest moment, la cele mai recente montări de la noi cu *Dansul morții*, nu foarte reușite, înclin să sper că prezentul contact cu textul lui Strindberg, jucat de compatrioții săi, va genera noi și fertile puncte de vedere asupra piesei.

■ DOMNIȘOARA IULIA

Cel puțin la fel de interesant a fost și celălalt spectacol strindbergian, *Domnișoara Iulia*, în coregrafia cunoscutei Birgit Cullberg, pe muzica lui Ture Rangström, în scenografia semnată de Sven Ericsson. Rareori am văzut un coregraf care să păstreze, pînă în cele mai mici amănunte, nu doar acțiunea dramatică, ci și atmosfera, caracterologia, profunzimea conflictului. Desigur, piesa se pretează la o convertire coregrafică; se vorbește mult despre dans, se și dansează, ni se prezintă cîteva pantomime, sîntem introduși în cadrul ludic al nopții de Sinziene...

O idee aproape deloc discutată în dramă este cea a *lunii extrascenice*: flăcăii de la fermă, femeile elevetitoare și strămoșii Iuliei; primii, prezentați în cheie grotescă, aproape bufă, ceilalți, dimpotrivă, hierarizați la maximum. Interferența celor două lumi (cea prezentă și cea trecută), confruntarea pretențiilor elitare ale domnișoarei Iulia cu cele ale lui Jean, inferior din punct de vedere social, albușarea capriciilor stăpînici cu veselie și robustețea slugilor ei — iată conflictele teatrale care au devenit, în viziunea lui Birgit Cullberg, impresionante secvențe coregrafice. Servite cu măiestrie de către Jette Neiman (Iulia), Eske Holm (Jean), Anna Brandsdottir (Kristin) ș.a.

Bogdan Ilmu